

Brussel, 20 november 2014
(OR. en)

15837/14

**Interinstitutioneel dossier:
2013/0407 (COD)**

**DROIPEN 142
COPEN 297
CODEC 2316**

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	Raad
Nr. Comdoc.:	17621/13 DROIPEN 158 COPEN 235 CODEC 2929
Betreft:	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn - Algemene oriëntatie

1. De Commissie heeft op 27 november 2013 een voorstel ingediend voor een richtlijn inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn.¹
2. Het CATS heeft op 2 juli en 16 september 2014 een oriënterend debat over het voorstel gehouden. De Groep heeft op 15 juli, 4, 5 en 29 september, 27 oktober en 4 en 17 november van gedachten gewisseld over het voorstel. Het Coreper heeft er op 20 november mee ingestemd dit dossier aan de Raad voor te leggen.
3. De Raad wordt verzocht een algemene oriëntatie over de tekst vast te stellen, die de basis zal vormen voor de toekomstige onderhandelingen met het Europees Parlement in het kader van de gewone wetgevingsprocedure.

¹ 17621/13 + ADD 1 + ADD 2 + ADD 3.

(ontwerp)

**VOORSTEL VOOR EEN RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het
recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn ²**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 82, lid 2, onder b),

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité³,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,⁴

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

(1a) In de artikelen 47 en 48 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het Handvest), artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (het EVRM) en artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (het IVBPR) is het beginsel "vermoeden van onschuld" en het recht op een eerlijk proces vastgelegd.

² NL maakt een voorbehoud voor parlementaire behandeling bij de gehele richtlijn.

³ Advies van 25 maart 2014 (SOC 498).

⁴ Zie afwijzingsbrief van 14 april 2014.

- (1b) De Unie heeft zich ten doel gesteld een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht te handhaven en te ontwikkelen. Volgens de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Tampere van 15 en 16 oktober 1999, en met name punt 33, moet het beginsel wederzijdse erkenning van vonnissen en andere beslissingen van rechterlijke instanties de hoeksteen van de justitiële samenwerking in burgerlijke en in strafzaken binnen de Unie worden, omdat een versterkte wederzijdse erkenning en de noodzakelijke onderlinge aanpassing van de wetgevingen de samenwerking tussen bevoegde autoriteiten en de rechtsbescherming van het individu ten goede zouden komen.**
- (1c) Krachtens artikel 82, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), "berust de justitiële samenwerking in strafzaken in de Unie op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen ...".**
- (1d) De toepassing van het beginsel wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen veronderstelt wederzijds vertrouwen van de lidstaten in elkaars strafrechtstelsels. De omvang van die wederzijdse erkenning hangt nauw samen met het bestaan en de inhoud van bepaalde parameters, waaronder regelingen voor de bescherming van de rechten van verdachten of beklaagden en gemeenschappelijke minimumnormen, die noodzakelijk zijn om de toepassing van het beginsel wederzijdse erkenning te vergemakkelijken.**
- (1) [verplaatst naar overweging 4a]
- (2) [verplaatst naar overweging 5]

- (3) Hoewel alle lidstaten partij zijn bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR), heeft de ervaring geleerd dat deze omstandigheid op zich niet altijd zorgt voor voldoende vertrouwen in de strafrechtstelsels van andere lidstaten.**
- (3a) De Raad nam op 30 november 2009 een resolutie aan over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures ("de routekaart")⁵. De routekaart, die uitgaat van een stapsgewijze benadering, vergt de vaststelling van maatregelen met betrekking tot het recht op vertaling en vertolking (maatregel A), het recht op informatie over de rechten en informatie over de beschuldiging (maatregel B), het recht op juridisch advies en rechtsbijstand (maatregel C), het recht te communiceren met familie, werkgever en consulaire autoriteiten (maatregel D), en bijzondere waarborgen voor kwetsbare verdachten of beklaagden (maatregel E).**
- (3b) De Europese Raad verklaarde zich op 11 december 2009 ingenomen met de routekaart en maakte deze tot onderdeel van het programma van Stockholm — Een open en veilig Europa ten dienste en ter bescherming van de burger (punt 2.4).⁶De Europese Raad wees erop dat de routekaart niet uitputtend was, en verzocht de Commissie te onderzoeken welke minimale procedurele rechten er verder aan verdachten en beklaagden kunnen worden toegekend, en te beoordelen of er nog beraad op andere kwesties, bijvoorbeeld het vermoeden van onschuld, nodig is om op dit gebied tot een betere samenwerking te komen.**

⁵ PB C 295 van 4.12.2009, blz. 1.

⁶ PB C 115 van 4.5.2010, blz. 1.

- (4) Er zijn tot dusver drie maatregelen betreffende procedurele rechten in strafprocedures aangenomen, namelijk Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad **van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures**⁷, Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad **van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures**⁸ en Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad **van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming**⁹.
- (4a) Deze richtlijn heeft als doel het recht op een eerlijk proces in strafzaken te verbeteren door minimumvoorschriften vast te stellen over bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en het recht om bij het proces aanwezig te zijn.
- (5) Door minimumvoorschriften vast te stellen inzake de bescherming van de procedurele rechten van verdachten of beklaagden zou deze richtlijn het vertrouwen van de lidstaten in elkaars strafrechtstelsels moeten versterken en kan zij aldus de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen helpen vergemakkelijken. Dergelijke gemeenschappelijke minimumvoorschriften moeten ook belemmeringen voor het vrije verkeer van burgers wegnemen op het gehele grondgebied van de lidstaten.

⁷ Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (PB L 280 van 26.10.2010, blz. 1).

⁸ Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PB L 142 van 1.6.2012, blz. 1).

⁹ Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PB L 294 van 6.11.2013, blz. 1).

- (6) Deze richtlijn dient uitsluitend van toepassing te zijn op strafprocedures. Administratieve procedures, **met inbegrip van bestuursrechtelijke procedures die kunnen leiden tot sancties**, zoals procedures inzake mededinging, handel, financiële diensten, belastingen, **waaronder bijkomende belastingheffing**, en onderzoeken van administratieve instanties met betrekking tot deze procedures, **alsook** civiele procedures, vallen niet onder deze richtlijn.
- (7) Deze richtlijn moet leiden tot een gemakkelijkere praktische toepassing van het recht om voor onschuldig te worden gehouden, alsook van alle verschillende aspecten ervan, en van het recht om bij het proces aanwezig te zijn, teneinde het recht op een eerlijk proces te waarborgen.
- (8) Deze richtlijn moet van toepassing zijn op natuurlijke personen die worden verdacht of beschuldigd van een strafbaar feit. Deze richtlijn dient van toepassing te zijn **vanaf het tijdstip waarop een persoon wordt verdacht of beschuldigd van een strafbaar feit of een vermeend strafbaar feit, en derhalve** zelfs nog vóór **verdachten of beklagden** er door de bevoegde autoriteiten van een lidstaat door middel van een officiële kennisgeving of anderszins van in kennis worden gesteld dat zij ervan worden verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd. **Deze richtlijn dient te gelden in elk stadium van de strafprocedure, tot de definitieve beslissing over de vraag of de verdachte of beklagde het strafbare feit heeft gepleegd en de beslissing onherroepelijk is geworden. Dit betekent dat de maatregelen en rechtsmiddelen die alleen kunnen worden toegepast wanneer de betrokken beslissing al uitvoerbaar is, zoals een beroep bij het Europees Hof voor de rechten van de mens in Straatsburg, niet binnen de werkingssfeer van deze richtlijn vallen.**
- (9) Deze richtlijn erkent dat bij bepaalde aspecten van het recht om voor onschuldig te worden gehouden, een onderscheid moet worden gemaakt tussen natuurlijke en rechtspersonen wat betreft hun behoeften en hun vereiste niveau van bescherming. Die bescherming ten aanzien van natuurlijke personen wordt bevestigd in overvloedige jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft echter erkend dat de rechten die voortvloeien uit het vermoeden van onschuld, niet in dezelfde mate toekomen aan rechtspersonen als aan natuurlijke personen.

- (10) In de huidige stand van de ontwikkeling van de nationale wetgeving en van de jurisprudentie op nationaal niveau en op het niveau van het Hof van Justitie is het voorbarig om op EU-niveau wetgevend op te treden op het gebied van het recht van rechtspersonen om voor onschuldig te worden gehouden.
- (11) De bescherming van het recht van rechtspersonen om voor onschuldig te worden gehouden, dient te worden gegarandeerd door de bestaande wettelijke waarborgen en jurisprudentie, waarvan de evolutie in de toekomst moet bepalen of het nodig is om EU-maatregelen te overwegen.
- (12) [geschrap]
- (13) Het vermoeden van onschuld is geschonden wanneer **verdachten of beklaagden**, zonder dat zij voordien **overeenkomstig het recht** schuldig zijn bevonden, in **openbare verklaringen** als **schuldig** worden genoemd. **Voor de toepassing van deze richtlijn wordt onder "openbare verklaringen van overheidsinstanties" verstaan: elke verklaring waarvan de inhoud verwijst naar een strafbaar feit, en die afkomstig is van een autoriteit die deelneemt aan de strafrechtelijke procedures met betrekking tot dit strafbare feit (zoals justitie, politie en andere rechtshandavingsinstanties) of van een andere openbare instantie (zoals ministers en ambtenaren van andere overheidsorganen).** Overeengekomen wordt dat deze richtlijn niet van toepassing is op verklaringen van media en dat zij de regels inzake de immuniteit, in het bijzonder van parlementsleden, onverlet laat.

(13a) De verplichting om verdachten of beklaagden niet als schuldig aan te duiden, mag overheden niet beletten aan het publiek informatie te verspreiden over de strafprocedures, indien dit noodzakelijk is in verband met het strafrechtelijk onderzoek (zoals wanneer videomateriaal wordt vrijgegeven, en het publiek wordt opgeroepen om te helpen bij het identificeren van de vermeende dader van het strafbaar feit) of voor het algemeen belang (bijvoorbeeld wanneer gegevens, om veiligheidsredenen, worden verstrekt aan de inwoners van een bepaald gebied in verband met een vermeend milieumisdrijf dat is gepleegd in dat gebied, of wanneer het openbaar ministerie of een andere bevoegde autoriteit objectieve informatie verschaft over de stand van de strafrechtelijke procedure om verstoring van de openbare orde te voorkomen). In ieder geval mogen de wijze waarop en de context waarin de informatie wordt verspreid, niet de indruk wekken dat de persoon schuldig is alvorens zijn schuld in rechte is komen vast te staan.

(14) De bewijslast rust op de vervolgende instantie, en elke twijfel moet in het voordeel van de beklaagde spelen. Het vermoeden van onschuld is derhalve geschonden wanneer de bewijslast wordt verschoven van de vervolgende instantie naar de verdediging; dit doet echter geen afbreuk aan eventuele bevoegdheden van rechters om ambtshalve feitenonderzoek te doen, noch aan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bij de beoordeling van de schuld van de verdachte of beklaagde.

(14a) In de diverse lidstaten zijn niet alleen de vervolgende instantie, maar ook rechters en bevoegde rechterlijke instanties belast met het zoeken naar zowel belastend als ontlastend bewijs. Lidstaten die niet over een adversair of accusatoir stelsel beschikken, mogen hun huidig systeem handhaven op voorwaarde dat dit in overeenstemming is met deze richtlijn en met ander toepasselijk Europees en internationaal recht.

- (15) **De lidstaten kunnen bepalen dat gebruik mag worden gemaakt van vermoedens in rechte of in feite met betrekking tot de strafrechtelijke aansprakelijkheid van een persoon die ervan wordt verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd. Dergelijke vermoedens moeten binnen redelijke grenzen blijven, rekening houdend met het belang van wat er op het spel staat en de handhaving van de rechten van de verdediging. De gebruikte middelen moeten redelijk evenredig zijn aan het nagestreefde legitieme doel. De vermoedens moeten weerlegbaar zijn, bijvoorbeeld met nieuw bewijs inzake verzachtende omstandigheden of een geval van overmacht; in elk geval mogen de vermoedens uitsluitend worden gebruikt mits de rechten van de verdediging worden geëerbiedigd.**
- (16) Het recht om niet tegen zichzelf te getuigen is een belangrijk aspect van het vermoeden van onschuld. Wanneer verdachten of beklaagden gevraagd wordt een verklaring af te leggen of vragen te beantwoorden, mogen zij niet worden gedwongen bewijs of documenten over te leggen of inlichtingen te verstrekken die ertoe kunnen leiden dat zij tegen zichzelf getuigen.
- (17) (verplaatst naar overweging 20a)
- (18) Het recht om niet tegen zichzelf te getuigen, dient zich niet uit te strekken tot het gebruik in strafprocedures van materiaal dat eventueel van de verdachte of beklaagde werd verkregen door gebruik van legale ambtshalve bevoegdheden, maar dat onafhankelijk van de wens van de verdachte of beklaagde bestaat, zoals materiaal dat als gevolg van een bevel is verkregen, materiaal waarvoor een wettelijke verplichting bestaat het op verzoek af te staan, zoals adem-, bloed- en urinemonsters en monsters van lichaamsweefsel voor DNA-tests.

- (19) Het recht om te zwijgen is een belangrijk aspect van het vermoeden van onschuld. Het moet dienen als bescherming tegen zelfbeschuldiging. **Het recht om te zwijgen moet in geval van lichte strafbare feiten, zoals lichte verkeersovertredingen, het voeren van procedures of bepaalde fasen daarvan, schriftelijk en/of zonder het verhoor van de verdachte of beklaagde door de politie of andere rechtshandavings- of justitiële autoriteiten met betrekking tot het betrokken strafbaar feit onverlet laten, mits zulks in overeenstemming is met het recht op een eerlijk proces.**
- (20) Het recht om niet tegen zichzelf te getuigen en het recht om te zwijgen moeten van toepassing zijn op vragen die relevant zijn voor het strafbaar feit waarvan de betrokkene wordt verdacht of beschuldigd, en bijvoorbeeld niet op vragen betreffende de persoonlijke identificatie van een verdachte of beklaagde.
- (20a) **Het recht om niet tegen zichzelf te getuigen en het recht om te zwijgen impliceren dat de bevoegde autoriteiten verdachten of beklaagden niet tegen hun wil mogen dwingen informatie te verstrekken. Om te bepalen of het recht om niet tegen zichzelf te getuigen of het zwijgrecht geschonden zijn, geldt als uitgangspunt de uitlegging die door het EHRM aan het recht op een eerlijk proces in de zin van het EVRM is gegeven.**
- (20b) **De lidstaten moeten ervoor waken dat de uitoefening van het recht om niet tegen zichzelf te getuigen of van het recht om te zwijgen in een later stadium van de procedure wordt aangevoerd tegen een verdachte of beklaagde en wordt beschouwd als bewijs dat de betrokkene het strafbare feit heeft gepleegd waarvan hij wordt verdacht of beschuldigd. Dit mag geen afbreuk doen aan de nationale voorschriften of systemen die het mogelijk maken dat een rechtbank of een rechter rekening houdt met het stilzwijgen van de verdachte of beklaagde ter staving van bewijsmateriaal dat is verkregen door andere methoden, op voorwaarde dat de rechten van de verdediging worden geëerbiedigd.**

- (20c) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat bij de beoordeling van de verklaringen van verdachten of beklaagden of van bewijs dat is verkregen in strijd met het recht om niet tegen zichzelf te getuigen of het recht om te zwijgen, de rechten van de verdediging en het eerlijke verloop van de procedure worden geëerbiedigd.**
- (21) Het recht op een eerlijk proces is een van de grondbeginselen in een democratische samenleving. Het recht van een beklaagde om aanwezig zijn bij zijn proces, is gebaseerd op dat recht en moet in de hele EU worden gewaarborgd.
- (21a) Het recht om aanwezig te zijn bij het proces kan alleen worden uitgeoefend indien er een proces wordt gevoerd. Een proces wordt, vanwege de aard ervan, in één of meer hoorzittingen gevoerd. Dit betekent dat het recht om bij het proces aanwezig te zijn, niet kan worden toegepast indien er geen hoorzitting is gepland in overeenstemming met de nationale procesregels, met dien verstande dat deze regels in overeenstemming dienen te zijn met de normen van het Handvest van de grondrechten en het EVRM, zoals uitgelegd in de jurisprudentie daarover, in het bijzonder met het recht op een eerlijk proces. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de procedure wordt gevoerd in vereenvoudigde vorm na, uitsluitend of gedeeltelijk, een schriftelijke procedure, of indien er geen hoorzitting is gepland.**
- (22) Het recht van de beklaagde om bij zijn proces aanwezig te zijn, is niet absoluut. Onder bepaalde voorwaarden kan de beklaagde, uitdrukkelijk of stilzwijgend, maar op ondubbelzinnige wijze, afstand doen van dat recht.
- (22a) Het moet de bevoegde autoriteiten van de lidstaten ook worden toegestaan een verdachte of beklaagde tijdelijk uit het proces te weren, wanneer dit in het belang is van de goede werking of het goede verloop van de strafprocedure. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer een verdachte of beklaagde de hoorzitting belemmert en op bevel van de rechter uit de zaal moet worden weggeleid, of wanneer blijkt dat de aanwezigheid van een verdachte of beklaagde het correct horen van een getuige verhindert.**

- (22b) Indien verdachten of beklaagden door overmacht niet in de mogelijkheid verkeren op hun proces aanwezig te zijn, moeten zij, vóór de beslissing wordt gegeven, binnen de in het nationale recht vastgestelde termijn de mogelijkheid krijgen om een nieuwe datum voor het proces te verzoeken.**
- (22c) In bepaalde omstandigheden kan een beslissing over de schuld of onschuld van de verdachte of de beklaagde worden gegeven, ondanks de afwezigheid van de betrokkene tijdens het proces. Dit kan het geval zijn wanneer de verdachte of beklaagde tijdig in kennis is gesteld van het proces en van de gevolgen van zijn afwezigheid, en desondanks toch niet verschijnt. Voor de toepassing van deze richtlijn betekent het feit dat de verdachte of beklaagde in kennis is gesteld van het proces, dat de betrokkene persoonlijk is gedagvaard of anderszins officieel in kennis is gesteld van het tijdstip en de plaats van dat proces (...).¹⁰ Het feit dat de verdachte of beklaagde in kennis is gesteld van de gevolgen van zijn ongerechtvaardigde afwezigheid houdt met name in dat de betrokkene ervan in kennis is gesteld dat een beslissing kan worden gegeven wanneer hij niet op het proces verschijnt.**
- (22d) Een proces, dat kan leiden tot een beslissing over schuld of onschuld, kan ook plaatsvinden in afwezigheid van de verdachte of beklaagde, indien deze laatste van het proces in kennis is gesteld en een door hemzelf of door de staat aangestelde advocaat heeft gemachtigd om hem tijdens het proces te vertegenwoordigen, en indien die advocaat de verdachte of beklaagde daadwerkelijk op het proces heeft vertegenwoordigd.**

¹⁰ Cie is tegen het schrappen van het met (...) aangegeven deel, dat als volgt luidt: "*zodat op ondubbelzinnige wijze vaststaat dat hij op de hoogte was van het voorgenomen proces.*"

- (22e) **Is ingevolge de afwezigheid van een verdachte of beklaagde op het proces niet voldaan aan de voorwaarden om een beslissing te kunnen nemen, dient niettemin te worden voorzien in de mogelijkheid een bij verstek gegeven beslissing ten uitvoer te leggen. Dat zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn indien de verdachten of beklaagden niet op de hoogte konden worden gebracht van het proces om redenen die het gevolg zijn van hun gedrag, bijvoorbeeld omdat zij gevlucht of ondergedoken zijn. In dat geval moeten de lidstaten ervoor zorgen dat verdachten of beklaagden die niet op hun proces aanwezig waren, zodra zij gevonden worden en de beslissing hun ter kennis is gebracht, het recht krijgen de beslissing aan te vechten, een nieuw proces te vragen of een ander rechtsmiddel aan te wenden, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld, daaronder begrepen een onderzoek van nieuw bewijsmateriaal, en waarbij de herziening van de oorspronkelijke beslissing tot de mogelijkheden behoort.**
- (23) **(geschrapt)**
- (24) Deze richtlijn moet niet de vormen en methoden, met inbegrip van de procedurevoorschriften, regelen die worden gebruikt om de gespecificeerde resultaten in verband met het recht om bij het proces aanwezig te zijn, te behalen; deze blijven een zaak van het nationale recht van de lidstaten.
- (25) Bij het beoordelen of de wijze van kennisgeving voldoende waarborgt dat de betrokkene op de hoogte is van het proces, kan ook in het bijzonder worden overwogen of de betrokkene voldoende diligent is geweest de aan hem gerichte kennisgeving in ontvangst te nemen.
- (26) Overeenkomstig het beginsel doeltreffendheid van het Unierecht moeten de lidstaten passende en doeltreffende voorzieningen in rechte instellen in het geval van schending van een recht dat door het recht van de Unie aan een persoon is toegekend. Een doeltreffende voorziening in rechte in geval van een schending van een van de in deze richtlijn vastgestelde **rechten** moet, voor zover mogelijk, tot gevolg hebben dat de verdachte of beklaagde in dezelfde positie wordt gebracht als die waarin hij zich zou hebben bevonden wanneer de schending niet had plaatsgevonden, **zodat het recht op een eerlijk proces en de rechten van de verdediging worden gewaarborgd.**

- (27) Met het oog op het toezicht op en de evaluatie van deze richtlijn **worden** de lidstaten **aangemoedigd** gegevens te verzamelen over de tenuitvoerlegging van de in deze richtlijn vastgelegde rechten. Het gaat **bijvoorbeeld** om gegevens die gerechtelijke en rechtshandavingsinstanties hebben geregistreerd met betrekking tot het rechtsmiddel dat is toegepast wanneer er sprake was van een schending van een onder deze richtlijn vallend aspect van het recht op het vermoeden van onschuld en van een schending van het recht om bij het proces aanwezig te zijn.
- (27a) Kinderen zijn kwetsbaar en moeten een specifiek beschermingsniveau genieten. Daarom worden in de richtlijn [...] betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure, aanvullende procedurele waarborgen vastgesteld ten aanzien van sommige van de in deze richtlijn opgenomen rechten.** ¹¹
- (28) Deze richtlijn eerbiedigt de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden erkende grondrechten en beginselen, zoals het verbod op foltering en onmenselijke en ontierende behandeling, het recht op vrijheid en veiligheid, de eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven, het recht op menselijke integriteit, de rechten van het kind, de integratie van mensen met een handicap, het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en het recht op een eerlijk proces, het vermoeden van onschuld en de rechten van de verdediging.
- (29) Aangezien deze richtlijn minimumvoorschriften bevat, kunnen de lidstaten de in deze richtlijn vastgestelde rechten uitbreiden om een hoger beschermingsniveau te bieden. Een dergelijk hoger beschermingsniveau mag geen belemmering vormen voor de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen die dankzij die minimumvoorschriften bevorderd moeten worden. Het beschermingsniveau mag nooit lager zijn dan de normen die zijn opgenomen in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

¹¹ Richtlijn in bespreking. Zie voor de algemene oriëntatie van de Raad document 10065/14.

- (30) Aangezien het doel van deze richtlijn, meer bepaald gemeenschappelijke minimumvoorschriften vaststellen voor bepaalde aspecten van het recht op het vermoeden van onschuld en voor het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn, niet op toereikende wijze door de lidstaten kan worden bereikt en dus vanwege de omvang van de maatregel beter op het niveau van de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie maatregelen nemen overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel van artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om dit doel te verwezenlijken.
- (31) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en onverminderd artikel 4 van dat protocol, nemen het Verenigd Koninkrijk en Ierland niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn, die derhalve niet bindend is voor, noch van toepassing is in die lidstaten.
- (32) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn, die derhalve niet bindend is voor, noch van toepassing is in deze lidstaat,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK 1

Onderwerp en toepassingsgebied

Artikel 1

Onderwerp

Deze richtlijn bevat minimumvoorschriften inzake:

- a) het recht op het vermoeden van onschuld in strafprocedures, **en bepaalde daarmee verband houdende aspecten;**
- b) het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn.

*Artikel 2*¹²

Toepassingsgebied

Deze richtlijn is van toepassing op natuurlijke personen die in het kader van strafprocedures worden verdacht of beschuldigd. Zij is van toepassing vanaf het moment waarop een persoon ervan wordt verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd, totdat definitief is vastgesteld of de betrokken persoon het strafbaar feit in kwestie al dan niet heeft gepleegd, en de beslissing onherroepelijk is geworden.

¹² Zie ook overweging 8.

HOOFDSTUK 2

Recht op het vermoeden van onschuld

Artikel 3

Vermoeden van onschuld

De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten en beklaagden voor onschuldig worden gehouden totdat hun schuld **inrechte** is komen vast te staan.

*Artikel 4*¹³

Publieke verwijzingen naar schuld alvorens de schuld in rechte is komen vast te staan

- 1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat verdachten of beklaagden in openbare verklaringen van overheidsinstanties niet schuldig genoemd worden voordat hun schuld in rechte is komen vast te staan.**
- 2. [tekst verplaatst naar overweging 13]**
- 3. De lidstaten zorgen ervoor dat passende maatregelen ter beschikking staan in geval van een schending van de in lid 1 vastgelegde verplichting iemand niet schuldig te noemen.**
- 4. De in lid 1 vastgestelde verplichting iemand niet schuldig te noemen belet de overheidsinstanties niet om informatie met betrekking tot de strafprocedure openbaar te maken indien dit noodzakelijk is om redenen in verband met het strafrechtelijk onderzoek of voor het openbaar belang.**

¹³ Zie ook de bijbehorende overwegingen 13 en 13a.

Artikel 5
*Bewijslast*¹⁴

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de bewijslast voor de vaststelling van de schuld van verdachten of beklaagden op de vervolgende instantie rust, **en dat elke twijfel in het voordeel van de verdachte of beklaagde speelt. Dit doet geen afbreuk aan de verplichting van de rechter of de bevoegde rechtbank om zowel bezwarende als ontlastend bewijste zoeken.**

2. De lidstaten kunnen bepalen dat binnen redelijke beperkingen gebruik mag worden gemaakt van vermoedens in rechte of in feite met betrekking tot de strafrechtelijke aansprakelijkheid van een persoon die ervan wordt verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd. Die vermoedens zijn weerlegbaar, en mogen in ieder geval slechts worden gebruikt op voorwaarde dat de rechten van de verdediging worden geëerbiedigd.

¹⁴ Zie de bijbehorende overwegingen 14, 14a en 15.

Artikel 6

Recht om niet tegen zichzelf te getuigen en om te zwijgen

1. De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten en beklaagden het recht hebben om niet tegen zichzelf te getuigen.
- 1a **De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten en beklaagden het recht hebben om te zwijgen in verband met het strafbare feit waarvan zij worden verdacht of beschuldigd.**
2. **De uitoefening van het recht om niet tegen zichzelf te getuigen of van het recht om te zwijgen mag geen belemmering vormen voor het verzamelen van bewijsmateriaal, dat mag worden verkregen door gebruik van rechtmatige dwang, maar dat onafhankelijk van de wens van de verdachte of beklaagde bestaat.**
3. De uitoefening van het recht om niet tegen zichzelf te getuigen of **van het recht om te zwijgen** wordt in een later stadium van de procedure niet aangevoerd tegen een verdachte of beklaagde en wordt niet beschouwd **als bewijs dat de betrokkene zich schuldig heeft gemaakt aan het strafbare feit waarvan hij wordt verdacht of beschuldigd.**¹⁵
4. [geschrapt¹⁶]
5. **Voor lichte strafbare feiten, en voor zover dit in overeenstemming is met het recht op een eerlijk proces, kunnen de lidstaten beslissen dat het recht om te zwijgen de politie of andere rechtshandhavende of rechterlijke instanties niet belet de procedure, of delen daarvan, in verband met het betrokken strafbare feit te voeren langs schriftelijke weg of zonder de verdachte of beklaagde te ondervragen.**¹⁷

¹⁵ Zie overweging 20b.

¹⁶ Zie evenwel overweging 20c; Cie is gekant tegen de schrapping van dit lid, dat handelde over de toelaatbaarheid van bewijs dat met schending van de in dit artikel genoemde rechten is verkregen.

¹⁷ Cie verzocht dit lid te schrappen.

Artikel 7 - Recht om te zwijgen

[opgegaan in artikel 6]

HOOFDSTUK 3

Recht op aanwezigheid bij proces

Artikel 8¹⁸

Recht op aanwezigheid bij proces

1. De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten of beklaagden het recht hebben om aanwezig te zijn bij hun proces.

2. **De lidstaten kunnen bepalen dat een proces, dat kan leiden tot een beslissing over schuld of onschuld van de verdachte of beklaagde, kan plaatsvinden in afwezigheid van die laatste, op voorwaarde dat:**
 - a) **de verdachte of beklaagde tijdig in kennis is gesteld van het proces en de gevolgen van zijn afwezigheid; of**

 - b) **de verdachte of de beklaagde, die in kennis is gesteld van het proces, wordt vertegenwoordigd door een gemachtigde advocaat, die door de verdachte of beklaagde zelf of door de staat is aangesteld.**

¹⁸ Zie de bijbehorende overwegingen 21-22e. De Juridische dienst van de Raad wees erop dat de formulering van artikel 8 moet worden aangepast om deze nauwer te doen aansluiten bij de formulering die reeds is gebruikt in het bestaande acquis, zoals vervat in Kaderbesluit 2009/299/JBZ betreffende verstekvonnissen.

3. **De lidstaten kunnen bepalen dat een beslissing die is genomen in afwezigheid van de verdachte of beklaagde op het proces, kan worden gehandhaafd, ook al zijn de voorwaarden van lid 2 niet vervuld. In dat geval zorgen de lidstaten ervoor dat verdachten of beklaagden, zodra zij in kennis zijn gesteld van de beslissing, binnen de in het nationale recht voorziene termijn over de mogelijkheid beschikken deze beslissing te betwisten en om een nieuw proces of een ander rechtsmiddel te verzoeken. Wanneer verdachten of beklaagden in kennis zijn gesteld van de beslissing, worden zij tevens geïnformeerd over deze mogelijkheid de beslissing te betwisten en om een nieuw proces of een ander rechtsmiddel te verzoeken.**
4. **De lidstaten kunnen bepalen dat de rechter of de bevoegde rechtbank een verdachte of beklaagde tijdelijk uit het proces kan weren wanneer dit noodzakelijk is in het belang van de goede werking of het goede verloop van de strafprocedure, op voorwaarde dat de rechten van de verdediging worden geëerbiedigd.**
5. **Dit artikel is niet van toepassing wanneer de procedure, of bepaalde fasen daarvan, overeenkomstig de nationale procedureregels schriftelijk wordt, c.q. worden gevoerd, mits dit in overeenstemming is met het recht op een eerlijk proces.**

Artikel 9

Recht op een nieuw proces

De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten of beklaagden **die** niet aanwezig waren bij het in artikel 8, lid 1, bedoelde proces en **die beweren dat** de in artikel 8, lid 2, vastgelegde voorwaarden niet zijn vervuld, het recht hebben een nieuw proces te vragen **of een ander rechtsmiddel aan te wenden**, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld, met inbegrip van de beoordeling van nieuw bewijsmateriaal, en dat kan leiden tot de herziening van de oorspronkelijke beslissing.

HOOFDSTUK 4

Algemene en slotbepalingen

Artikel 10

Rechtsmiddelen

De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten of beklaagden over een doeltreffende voorziening in rechte beschikken wanneer hun rechten uit hoofde van deze richtlijn worden geschonden.

Artikel 11

Verzamelen van gegevens

De lidstaten zenden de Commissie uiterlijk op [...] en daarna om de drie jaar de **beschikbare** gegevens toe waaruit blijkt hoe de rechten uit hoofde van deze richtlijn ten uitvoer werden gelegd.

¹⁹

Artikel 12

Non-regressieclausule

Geen enkele bepaling van deze richtlijn mag worden opgevat als een beperking of afwijking van de rechten en procedurele waarborgen die zijn vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of andere relevante bepalingen van het internationaal recht of van het recht van een lidstaat die een hoger beschermingsniveau bieden.

¹⁹ Zie overweging 27.

Artikel 13

Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op [36 maanden na de bekendmaking van deze richtlijn] aan deze richtlijn te voldoen. Zij **stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis**.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 14

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 15
Adressaten

Deze richtlijn is gericht aan de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter
